

Csongrád megyében több óvoda is választotta ezt a programot. Óvodai életünkben szeretnék egy pár mozzanatot bemutatni, hogyan épül az óvoda életébe az iskola segítségével a művészetek szeretete.

Valamennyi óvodában kialakították az **ovigalériát**, mely rendkívül hangulatos színfoltja az óvodának. Az évszaknak megfelelő képek, szobrok és zene fogadja az érkező gyermeket és szüleit, Szegeden a Petresi utcai óvodában.

Októberben egésznapos szüreti mulatságot rendeznek, délelőtt a csoportszobákban nemezelés, csuhéból babák készítése folyik, gyékényből és vesszőből kosarakat készítenek a gyerekek népi iparművészekkel. Délután az iskolások a tanító néni segítségével őszi verseket, énekeket mutatnak be. A műsort nemcsak a gyerekek nézhetik, hanem az érdeklődő szülők is. Mustot készítenek az udvaron, és a néptánc szakos tanárnő segítségével táncház indul az óvoda összes résztvevőjének.

Karácsonykor hangversenyt adnak az iskolások.

Szegeden a Fő fásori óvodában is művészeti napot szerveznek novemberben a Bálint Sándor Művelődési Házban. Rajzkiállítás is, ahol nemcsak a gyermekek munkái láthatóak, hanem az óvodapedagógusoké is.

Az iskolás gyerekek hangversenyt adnak, majd ezt követik az óvodások őszi dalai, versei. Az óvodában kézműves foglalkozás, néptánc tanítás és zene óvoda működik, személyre szóló zenei fejlesztéssel.

A pedagóguspálya szépsége, hogy nyitott szívvel láttassuk meg a világot gyermekeinkkel. Ne menjünk el egy virágzó fa, egy dal szépsége mellett úgy, hogy ne engedjük hatni ránk. Fontosak a jó módszerek, de annál fontosabb az ember, a pedagógus egyénisége, a belülről jövő elkötelezettség, pedagógiai, pszichológiai tudással, tájékozottsággal, tapasztalattal, hogy hittel, szeretettel tegye a dolgát a mindennapokban.

IRODALOM

1. MKM: Óvoda az ezredfordulón, Budapest, 1998. (munkaanyag)
2. Pethő Ágnes: Ismét az új típusú tartalmi szabályozásról, Budapest. Óvodai Nevelés. 1997. február 2. szám.
3. Dr. Deliné Dr. Fráter Katalin: Az óvodai nevelést megújító törekvések rendszere, Hajdúböszörmény, 1992. Hajdúnánási Béke Mgtsz.
4. Fábrián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelési program, Miskolc, 1996. Fabula Bt.
5. Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, 1996. Pedagógiai Intézet
6. Vargáné Szabó Gyöngyi. Epochalis rendszerű óvodai nevelési program. Óvodai nevelés, Budapest, 1997. 6. szám.

FÓNAI MIHÁLY – PAPIK PÉTER

Debreceni Egyetem Jog-és Államtudományi Intézete

Megyei Pedagógiai, Közművelődési Intézet és Továbbképző Központ

Nyíregyháza

Vélemények és elvárások a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat által fenntartott szakképző iskolákról

Szülői vélemények, elvárások és problémapercepció

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat (a továbbiakban: önkormányzat) nyolc szakképző iskolát tart fenn a megyében, melyek között három a szakmunkásképző iskolák, öt pedig

a szakközépiskolák közé sorolható (az iskolák jelentős része két szakképző iskolatípus osztályait, illetve gimnáziumi és szakképző osztályokat is indít.)¹ A Megyei Pedagógiai, Közművelődési Intézet és Továbbképző Központ a megyei Önkormányzat megbízásából átfogó értékelést végzett, melynek része volt egy szociológiai vizsgálat, melynek keretében a szülők és a tanulók iskola és pályaválasztását, elvárásait és véleményét vizsgáltuk. A mintába 400 tanulót és szüleit, illetve eltartóikat vontuk be. A tanulói mintát rétegzett véletlen mintaválasztással képeztük, és ankét módszerű kérdézet alkalmaztunk. A szülői mintát a megkérdezett tanulók szülei alkották. A szülői minta kérdőívét önkitöltő módszerrel bonyolítottak le, amely eleve magába foglalt egy jelentős mértékű válaszmegtagadást. Tekintettel arra, hogy a tiszadobi speciális szakiskola esetében a tanulók jelentős része esetében még nevelőszülők sincsenek, a szülői, nevelőszülői mintát eleve 350 főre terveztük, és arra számítottunk, hogy kb. 250, legfeljebb 300 kérdőívet tudunk feldolgozni. A tanulói minta a mintaválasztás módja miatt reprezentatív, a szülői minta azonban torzít a viszonylag jelentős válaszmegtagadás miatt.

A szülői minta néhány szociológiai jellemzője

A szülői kérdőívre válaszoló szülők megoszlása jól jelzi a szülők munkamegosztását a gyerekeik iskolai szereplésének figyelemmel kísérésében, hisz mintánkban a *szülők 60 százaléka nő, 38 százaléka férfi* (két százalék esetében válaszhiány volt.) A mintába került szülők közül 84 fő, azaz a megkérdezettek 42 százalékának gyereke jár szakmunkásképzőbe, míg 116 fő, azaz a megkérdezettek 58 százalékának gyereke szakközépiskolába. A tanulói minta esetében a tanulók 33 százaléka szakmunkásképzős, míg 67 százaléka szakközépiskolás. Ez azt jelenti, hogy a szakmunkásképző iskolák tanulóinak szülei között alacsonyabb volt a válaszok megtagadása.

A szülők legjellegzetesebb iskolai végzettsége a szakmunkásképző iskolai végzettség. Több információhoz jutunk, ha megvizsgáljuk a szülők iskolai végzettségét nemek és iskolatípusok szerint.

1. táblázat: A szülők iskolai végzettsége nemek és iskolatípusok szerint, százalékban

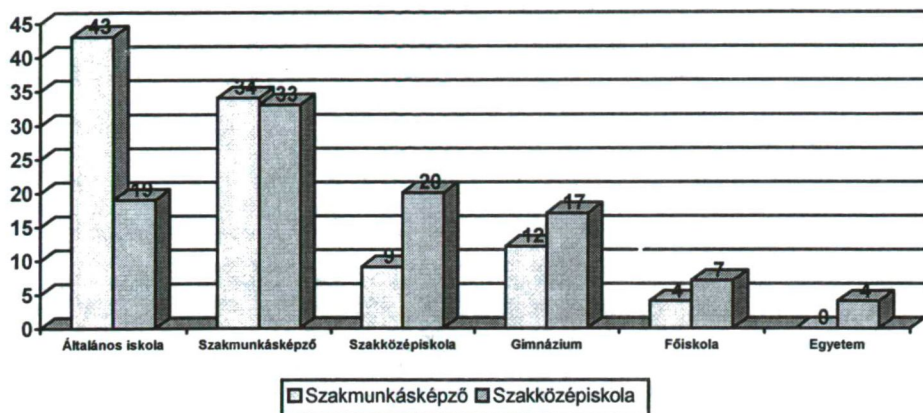
	Általános iskola	Szakmunkásképző iskola	Szakközép-Iskola	Gimnázium	Főiskola	Egyetem
Férfiak	21,1	48,7	11,8	9,2	5,3	3,9
Nők	35,5	25,0	19,2	18,3	5,0	0

N = 200 P = 0.000, Chi-square: 59.390, Df:10

A szülők iskolai végzettsége tükrözi a hazai állapotokat: a nők jellegzetes végzettsége az általános iskola és a középfokú végzettség, míg a férfiak között több a szakmunkás, és valamivel magasabb a felsőfokú végzettségűek aránya (a családi állapot ismertetésénél vázoljuk a házasságok iskolai végzettsége közötti összefüggéseket.) Ugyancsak szignifikáns összefüggés érvényesül a szülők iskolai végzettsége és gyerekeik iskolájának típusa között, amely megfelel az országos trendeknek.

A *szakmunkásképző iskolákba* járó tanulók szüleinek jellegzetes iskolai végzettsége az általános iskola és a szakmunkásképző, míg a *szakközépiskolások* szüleié a szakközépiskola és a szakmunkásképző, bár ebben az esetben nincs lineáris összefüggés a szülők iskolai végzettsége és aközött, hogy az adott iskolatípusba jár-e gyereke. Pontosabb képet kapunk, ha a vizsgálatba vont iskolákra és nem az adott iskolatípusba járó gyerekekre kérdezzük rá (az utóbbi esetben ugyanis a bármelyik, megfelelő iskolatípusba járó gyerekekre vonatkozó adatokat kapunk.)

¹ A következő iskolák kerültek a mintába: Teleki Blanka Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, Tiszalök, Móricz Zsigmond Gimnázium és Szakközépiskola, Ibrány, Ady Endre Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium, Csenger, Petőfi Sándor Közgazdasági Szakközépiskola, Fehérgyarmat, Bessenyei György Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet, Tiszabercel, Kandó Kálmán Közlekedési Szakközépiskola, Gimnázium és Kollégium, Záhony és a Bethlen Gábor Gimnázium és Kollégium, Nyírbátor.

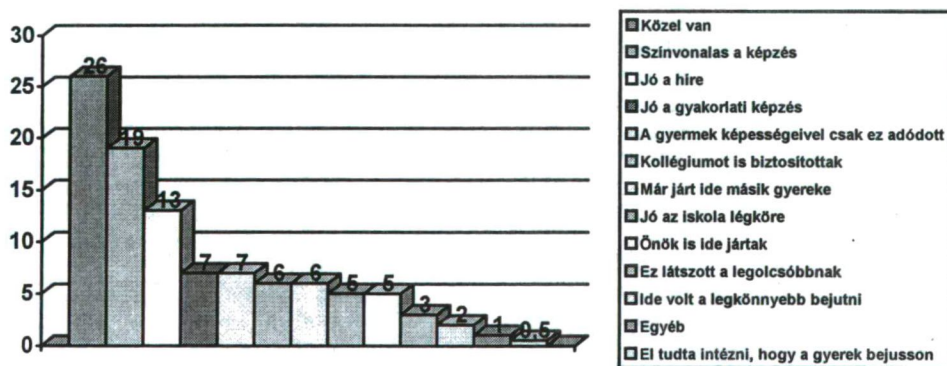

1. ábra: A szülők iskolai végzettsége iskolatípusok szerint

A szülők iskolai végzettsége és az iskolatípus között szignifikáns összefüggés van: a szakmunkásképzőbe járó tanulók szüleinek több, mint négytizede csak általános iskolát végzett, ezzel szemben a szakközépiskolába járóknak csak egyötöde. Nincs eltérés a szakmunkásképzőt végzett szülők arányában, ugyanakkor a szakközépiskolát és gimnáziumot végzett szülők és a felsőfokú végzettségű szülők esetében már lényeges különbségek vannak. A két szakképző iskolatípus között az eltéréseket figyelembe véve inkább a szakközépiskola az, ahol a szülői mintakövetés erősebbnek tűnik.

Az iskola és szakmaválasztás indokai

Az iskolaválasztás indokai és az információ forrásai sokat jeleznek egy iskolatípus, egy-egy iskola híreről, megítéléséről a közvéleményben. A napjainkban élesedő oktatási piacon ezért korántsem mindegy, hogy milyen vélemények alakulnak ki egy-egy iskoláról és iskolatípusról. Lássuk az iskola melletti döntés indokait!

2. ábra: A választott iskola melletti döntés (százalékarány)

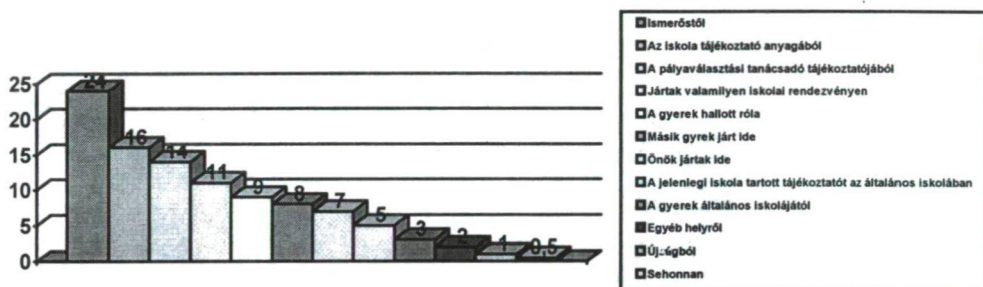
A diagram adatai szerint a szülők döntésében az iskola fizikai közelsége mellett többnyire az iskola színvonalára vonatkozó indokok szerepelnek. A „legyen közel az iskola” az alapfokú oktatás esetében az alacsonyabb státusú szülők döntéseit alakítja leginkább az iskolaválasztásban; a közép-

fokú és a felsőfokú iskolák kiválasztásában az elmúlt években nőtt meg a helyben, vagy közel található iskolák szerepe, amelyet főként az iskoláztatással összefüggő költségek magyaráznak.

A szülők indokai között az iskola közelsége mellett négy tényező látszik alakítani az iskola-választást:

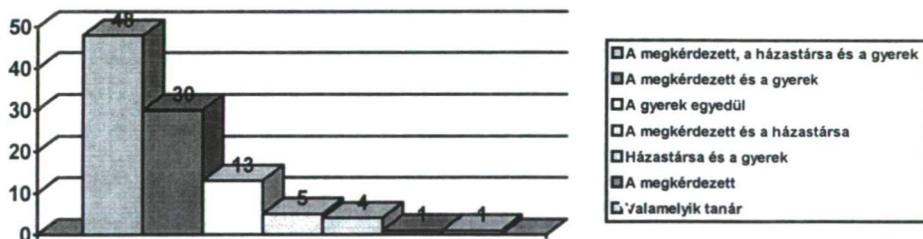
- a válaszok 44 százaléka által képviselt vélemény, amely az iskola jó színvonalát és jó hírét emeli ki,
- a válaszok 9 százaléka az iskola olcsóságával és a kollégiumi szolgáltatással indokolja a választást,
- a gyerek képességeire és a bejutás módjára utaló válaszok, amelyek az összes válasz 9,5 százalékát jelentik,
- végül fontos megemlíteni a tradíciókat, azt, hogy valaki a családból már járt-e az adott iskolában. Ezek az összes válasz 11 százalékát teszik ki.

Az iskolaválasztásra az iskolák székhelye mellett a leginkább az egyes iskolák híre és az annak az alapját jelentő pedagógiai tevékenység, valamint az iskola által nyújtható szolgáltatások gyakorolják a legnagyobb hatást. Ez az iskolák változó és megváltoztatható szervezeti magatartására irányítja a figyelmet: az iskolák lehetőségeit jelentős mértékben saját maguk alakítják. Honnan volt információjuk a szülőknek az általuk (illetve a gyerekük által) választott iskoláról?

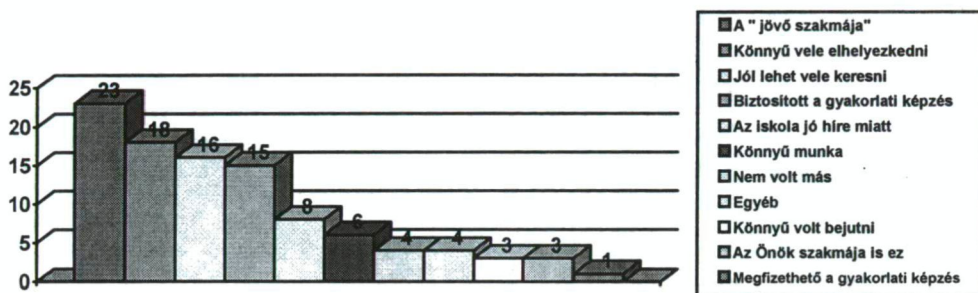
3. ábra: Információ az iskoláról (százalékarány)

Az iskoláról szerzett információknak két nagy csoportja van: az informális és a formális úton szerzett információk, amelyek csaknem egyforma súlyt képviselnek a szülők tájékozódásában. Kifejezetten fontosnak tartják a szülők az iskolák és a pályaválasztási tanácsadó információs szolgáltatásait. Ugyanakkor szembetűnő, hogy milyen csekély a szerepe a sajtónak az információs források között: ez az egyes iskoláknak a közeljövőben valószínűleg a tájékoztatás kiaknázzható tartaléka lehet. Az iskoláról kialakult kép mellett legalább olyan fontos kérdés, hogy ki, illetve kik döntöttek az iskolaválasztásban.

4. ábra: Döntés a gyermek továbbtanulásáról (százalékarány)

A diagram adatai azt mutatják, hogy a gyerekek továbbtanulásáról, az iskolaválasztásról az esetek mintegy felében családi döntés született. Elhanyagolható azoknak a válaszoknak az aránya, amely a gyerekek kizárásával hozott döntést mutatna. Ugyanakkor megfogalmazható, hogy az iskolaválasztásban az *anyák szerepe nagy*, hisz ők eleve magasabb arányban választottak a kérdőívre, tehát a „megkérdezett és a gyerek döntött” válaszok jelentős része őket jelenti, és a többi döntési helyzetben is jelen vannak. Az anyáknak a gyerekek tanulmányaiban játszott fontos szerepét a kutatás más adatai is igazolták. Ebből az is következik, hogy a szakképző iskolák „fókusz-csoportja” az anyáké lehet, hisz rajtuk keresztül lehet hatékonyan hatni a potenciális tanulóakra. Az iskolaválasztás mellett igen fontos kérdés az is, hogy magát a szakmát miért választották.

5. ábra: A szakma választásának oka

A válaszok a *szakmák konvertálhatósága és várható jövedelmi helyzete* körül tömörülnek, azaz a szülők a döntéseiket a „befektetés” várható biztos megtérülésének mérlegelésével hozzák: lehessen vele elhelyezkedni, fizessen jól, legyen jövője. Fontos szempontnak tűnik a gyakorlati képzés biztosíthatósága és az iskola jó híre, színvonala, mint amely garantálja a végzés utáni terveket. Nem igazán jelentős szempont a döntések meghozatalakor az, hogy az iskolába könnyű bejutni, vagy nem volt más. E válaszok arra a tendenciára utalnak, amely a szülők döntéseiben sajátos közgazdasági szempontot jelent, azaz mérlegelik a várható eredményt, összevetik a ráfordítással. Ez azokat az iskolákat hozza előnyös helyzetbe, amelyek képzési struktúrája eleve jövőorientált, vagy a szolgáltatások hiányszakmáit jelenti, foglalja magába.

Az iskola feladata és minősítése

Az iskola-és szakmaválasztás mellett igen fontos, hogy milyen véleménye alakul ki a szülőknek az iskoláról, annak feladatairól és tevékenységének egyes területeiről. Elsőként vizsgáljuk meg, hogy az iskola lehetséges feladataira vonatkozó kijelentésekkel egyetértettek-e a szülők.

„Az iskola dolga az, hogy

1. ... tanárai példát mutassanak 81,5 %
2. ... a tanításon túl a kultúrát minél teljesebben átadja 74,5 %
3. ... a gyermeket nevelje 62,5 %
4. ... minden eszközzel fegyelmet tartson 55,5 %
5. ... csak az, hogy tanítson 35,0 %
6. ... segítsen a rászoruló gyerekeken 34,5 %
7. ... gondoskodjon a gyerekek szabadidejéről 16,5 %

A válaszok azt mutatják, hogy a szülők az iskolától a szűken vett tanításon túlmutató feladatot várják, azt, hogy ne csak tanítsa a gyerekeket, hanem nevelje, és minél szélesebb értelemben adja át a kultúrát. A szülők nem sorolják az iskola feladatai közé a szociális kérdések kezelését és a szabadidő szervezését. Úgy tűnik, a szülők egy ideálisan működő iskola elvárásait fogalmazzák meg, amely a tanításon túl jelentős hatást gyakorol a tanulók személyiségére is. Hogyan minősítik ehhez az ideálképhez igazítva gyerekeik iskoláit?

2. táblázat: Milyenek tartja a gyerek iskolájában a következő dolgokat?

A tanárok felkészültségét	3,82*
Az elméleti képzést	3,69
Az iskola légkörét	3,65
A kapcsolattartást a szülőkkel	3,54
A tanítás tárgyi feltételeit	3,44
A továbbtanulás lehetőségeit	3,38
Az iskola gondoskodását a gyerekekről	3,33
A legújabb szakmai ismeretek átadását	3,22
A tanítás mellett más dolgok biztosítását	3,04
A tanulók tanárok iránti tiszteletét	3,00
A gyakorlati képzést	2,81
A gyakorlati képzés feltételeit az iskolában	2,76
A tanulók fegyelmességét	2,62

*: Líker-skála átlaga. A skála ötfokozatú, az "1" jelen esetben azt jelenti, hogy nagyon rossznak, az „5” pedig azt, hogy nagyon jónak tartják az adott dolgot. A 3-as alatti érték már elutasítást, illetve rossz értékelést jelent.

Az iskolák működésére vonatkozó skála eredményei figyelmet érdemelnek. Nincs egyetlen dolog sem, amit négyesnél jobbra értékelnének a szülők az iskolák működésében. Legjobbnak a tanárok felkészültségét és az elméleti képzést tartják, alapvető problémának pedig a *gyakorlati képzést*, valamint az *iskolák fegyelmi helyzetét*. Mivel a szülők jelentős mértékben gyerekeiken keresztül informálódnak az iskolában történekről, elgondolkodtató az iskolák működésének értékelése. Mivel a mintában szakképző iskolák tanulóinak a szülei szerepeltek, az iskolák fenntartójának és az iskolának intő jel a *gyakorlati képzéssel való nagyfokú szülői elégedetlenség*.

A megkérdezett szülők alig vesznek részt gyerekeik iskolájának életében, leginkább a hagyományos szülői munkaközösséget jelezték, mint szervezeti tagságot. Ez a helyzet mindenképpen figyelmet érdemel, különösen ha az iskolákat potenciálisan támogatni tudó szervezetek hiányára utalunk. *A megkérdezett szülők csaknem egyötöde egyébként vállalná, hogy valamilyen, a gyereke iskolájában működő szervezetnek tagja legyen.* Ennek a sorrendje nem tér el attól, aminek egyébként is tagjai a megkérdezett szülők, azaz a szülői munkaközösségben és az Iskolaszékben vállalnának tagságot, illetve munkát. A szervezeti tagság mellett 84,5 százalékuk támogatná gyereke iskoláját pénzzel, az adó egy százalékával, illetve társadalmi munkával és az iskola felújításában való részvétellel.

A tanulói minta néhány jellemző vonása

Az 1999/2000-es tanévben a vizsgálatba bevont iskolákba 1830 fő járt a KSH Megyei Igazgatóságának adatai szerint. A kutatás tervezésekor 400 fős tanulói mintát alakítottunk ki, a minta létszáma két kérdőív feldolgozhatatlan volta miatt 398 fős lett. Ahogy arra utaltunk, a tanulói minta kiválasztása véletlen mintaválasztással történt, minden hatodik tanuló került a mintába.

3. táblázat: A tanulók aránya az alapsokaságban* és a mintában (százalékban kifejezve)

	A tanulók aránya az alapsokaságban	A tanulók aránya a mintában
Szakközépiskolák	65,7	67,1
Szaktanulmányok	34,3	32,7

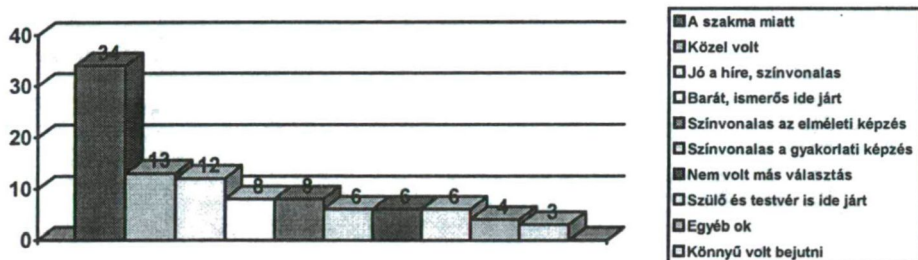
*: alapsokaság: ebben az esetben az iskolák tanulóinak az összlétszáma

Ahogy a táblázat adatai is mutatják, a tanulók körében folytatott vizsgálat mintája jól tükrözi az alapsokaság megoszlását. A mintabeli tanulók 39,7 százaléka fiú, 60,1 százaléka lány. Lakhelyük

megoszlása megfelel a szülők lakhely szerinti megoszlásának; a megyeszékhelyen él a tanulók 2,3 százaléka, a megye más városában 31,7 százaléka és falun 65,6 százaléka (az eltéréseket a szülők adataitól a gyermekotthonban élők lakhelye magyarázza). A tanulók 27,9 százaléka *tanul a lakhelyén, más településen pedig 71,9 százaléka*. Azoknak, akik nem saját lakhelyükön tanulnak, a 45,6 százaléka kollégista, 52,3 százaléka bejáró, és 2 százaléka lakik rokonoknál. A mintabeli fiatalok közül 12-en nevelőszülővel, 3-an pedig nevelőotthonban élnek. A tanulók kilenczetedének van testvére, és egytizedüknek a testvére ugyanabban a középiskolában tanul.

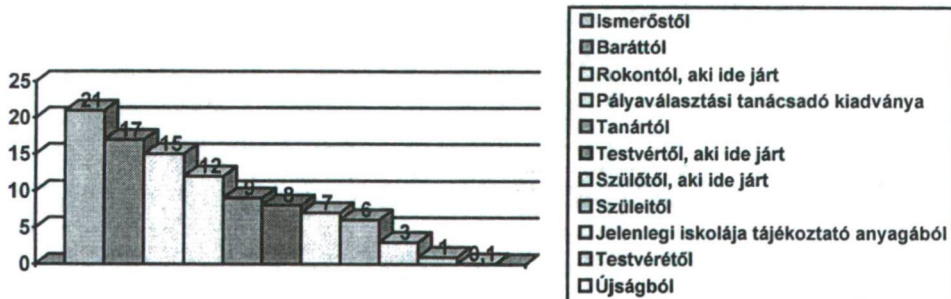
A tanulók iskola- és szakmaválasztásának indokai

A szülőkhöz hasonlóan a tanulókat is megkérdeztük arról, hogy miért és ki választotta jelenlegi iskolájukat, illetve szakmájukat. Elsőként vizsgáljuk meg az iskolaválasztás indokait.

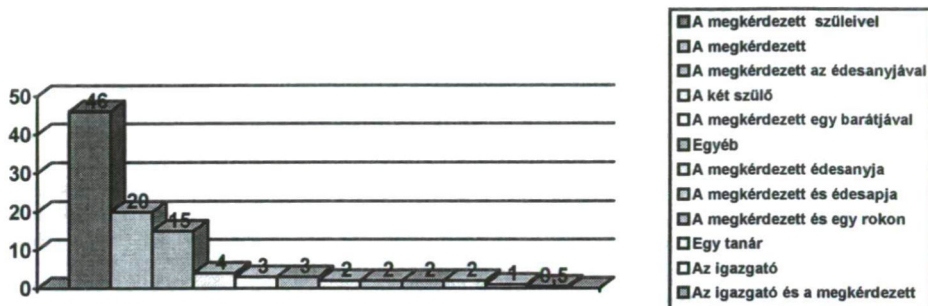
6. ábra: A tanulók iskolaválasztása

A mintabeli tanulók elsősorban a *szakmával indokolták az iskola választását*. A tanulók választását az iskola közelsége kevésbé befolyásolta, mint szüleiket. Az iskola színvonalára, az elméleti és a gyakorlati képzésre vonatkozó indokok hasonló súlyt képviselnek véleményükben, mint szüleikében. Maguk a tanulók is úgy gondolják, hogy jelenlegi iskolájuk kiválasztásában a könnyű bejutásnak elhanyagolható szerepe volt. Ha a tanulók válaszait elemezzük, az iskolák számára fontos következtetésünk az lehet, hogy a tanulókat elsősorban maga az ajánlott szakma, az iskola híre és a képzés színvonala vonzza egy-egy iskolához. Ez azt is jelenti, hogy a szakképző iskolák között a mainál nagyobb oktatás-piaci verseny alakulhat ki a tanulókért, hisz *amelyik iskolának kedvezőbb a képzési struktúrája, és jó arculatot tud magáról kialakítani, az nagyobb eséllyel iskolázhat be tanulókat*. Azt, hogy az iskolák még mennyire nem célozzák meg a tanulókat, legalábbis nem hatékonyan, a családok és a gyerekek tájékozottságán is lemérhető. A vizsgálat során, akárcsak a szülők esetében, megkérdeztük, hogy honnan hallottak a tanulók jelenlegi iskolájukról. Önmagában az, hogy kilenczetedük már korábban is hallott róla, kedvező eredmény, ám az információ forrása és az informálódás módja a korábban kifejtett véleményünket igazolja.

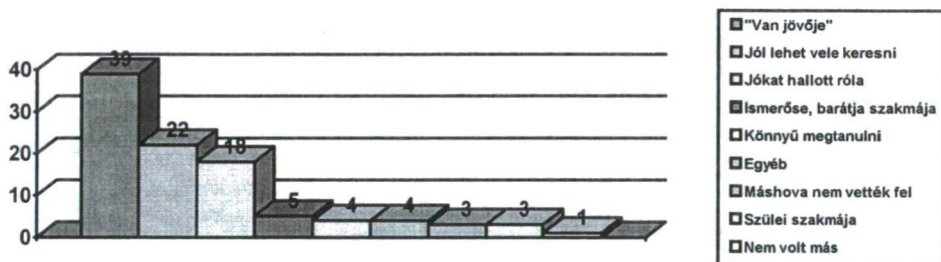
7. ábra: Információ az iskoláról

A gyerekek jelenlegi iskolájáról szerzett információk esetében több ponton egybeesés, ám több ponton eltérés van a szülők és gyerekeik között. A tanulók is *főként az informális csatornákból szerezték ismereteiket jelenlegi iskolájukról*. Az ismerős mellett esetükben fontosak a barátok, és azok, akiknek személyes tapasztalatuk van egy-egy iskoláról. Szüleikhez hasonlóan fontosnak tartják a pályaválasztási tanácsadó kiadványait, amely ennek a szervezetnek a működését kedvező színben tünteti fel. A szülőkkel szemben a tanulók *ötödannyira tájékozódtak az iskola információs anyagaiból, mint szüleik*. Mivel az iskolák jelenlegi tanulói elsősorban *a szakma miatt választják az iskolát, a tanulókat a jelenleginél hatékonyabban kell „megcélozni” a szakképző iskoláknak, amelyek a szülőket az adatok alapján már sikeresen elérték „üzeneteikkel”*. Ezek után vizsgáljuk meg, hogy a tanulók szerint ki döntött továbbtanulásukról.

8. ábra: Döntés a továbbtanulásról

A tanulók, akárcsak szüleik, a *közös döntést nevezik meg első helyen*. Maguk a tanulók saját, önálló döntésüknek már nagyobb súlyt adnak, mint ahogyan azt szüleik látják. A lényeges különbség a tanulók és szüleik válaszai között az *anyák szerepének* megítélésében található: a fiatalok úgy látják, hogy döntésüket jelentős mértékben édesanyjukkal együtt hozták meg továbbtanulásukat illetően. Ez megfelel a magyar családok belső munkamegosztásának, ahol a gyerekek iskolai problémáival hagyományosan az anyák törődnek. Meglepően csekély, akárcsak a szülők válaszai esetében, a gyerekek általános iskolájának és az általános iskolai tanároknak a hatása a továbbtanulásra. A megelőző évtizedekben az általános iskolák jóval nagyobb szerepet játszottak tanulóik pályairányításában, ez a mértékű visszaszorulásuk semmiképpen nem indokolt. A tanárok szerepe kifejezetten ellentmondásos a továbbtanulásban, hisz a majdani iskoláról a tanulókat informálók közé tartoznak, miközben a döntésekre alig gyakorolnak hatást. Mint láttuk, a tanulók iskolaválasztását a szakmák választása alakította leginkább. Miért választották azt a szakmát, amit jelenleg tanulnak?

9. ábra: A szakma kiválasztásának motívuma

A szülők és gyerekeik válaszai a szakmaválasztást illetően a lényeges pontokon megegyezik, hisz a megkérdezett tanulók is a szakma jövőjét és a jó kereseti viszonyokat emelték ki. Úgy tűnik, a

szakmaválasztást sokkal inkább maga a szakma és annak külső prezentációja befolyásolja (milyen kép alakult ki róla), és kevésbé a személyes példa, mások hatása. Ez a szakképző iskolák számára egy fontos esély, hisz képzési struktúrájuk folyamatos modernizálása és a megfelelő „PR” tevékenység esetében az átalakuló középfokú oktatási szerkezetben sem maradnak tanulók nélkül. Ezt támasztja alá az is, hogy maguk a tanulók és szülei sem gondolják azt, hogy az általuk választott iskola kényszerválasztás lett volna.

Az adatfelvétel főbb tapasztalatai:

- Az iskolaválasztást az egyes iskolák színvonala jelentős mértékben befolyásolja; bár a diákok nagyobb szerepet szánnak a választott szakmának. Ez a szülők és a diákok eltérő motivációit jelzi, amely egyben a két fókusz-csoporttal kapcsolatos, részben eltérő iskolai, iskola-fenntartói „PR-tevékenységet” igényel – a szülők esetében az egyes iskolák által biztosított lehetőségekre, míg a diákok esetében a választható szakmák lehetőségeire és sajátosságaira kell az iskoláknak koncentrálni.
- Bár az egyes iskolákról alapvetően informális úton jutnak információkhoz a szülők és a diákok, igen jelentős az egyes iskolák és a pályaválasztási tanácsadó írásos tájékoztató anyagainak a szerepe. Ez alátámasztja az előző pontban elmondottakat: az eredmények alapján mind a szülők, mind a diákok figyelembe veszik az említett anyagokat a továbbtanulási döntés meghozatalakor. A két „fókusz-csoport” eltérő érdeklődése miatt valószínű, hogy külön tájékoztató anyagok szerkesztése és kiadása látszik célszerűnek.
- A továbbtanulási döntés és a szakmaválasztás között nem érvényesül lényeges különbség a szülők és a gyerekek között, bár a diákok inkább tartják önállónak döntésüket, mint szüleiük. Ezt a tényt a diákok részére készített tájékoztató anyagok szerkesztésénél tanácsos figyelembe venni.
- A kutatás adatai alapján lényeges eltérés érvényesül a továbbtanulás előtti és utáni szülői érdeklődésben és tájékozottságban. Ezek az adatok azt mutatják, hogy a szülők a továbbtanulási döntés előtt aktívak, érdeklődők és tájékozottak. Ezzel szemben a már tanuló gyerekeik iskolájáról kevésbé informálódnak, az iskolákról szerzett információk hiányosak és esetlegesek. Információikat zömmel gyerekeiken keresztül szerzik be, így az iskola működéséről kialakított véleményüket gyerekeik iskolai eredményessége, sikerei, sérelmei és kudarcai alakítják. Nem véletlen, hogy a szülők mindössze tíz százaléka jelzett valamilyen problémát gyereke iskolája kapcsán. Addig, amíg a szülők az iskola problémáit és a változtatás lehetséges területeit alapvetően a „fegyelem” és a viselkedés területén nevezik meg, a diákok nagyobb súllyal szólnak iskoláik állagáról, felszereltségének hiányosságairól.
- A kutatás eredményei alapján megfogalmazható, hogy az iskolák széles értelemben vett szervezeti tevékenységét két területen lehet javítani. Az egyik – ennek bizonyos eredményei már vannak, lásd a szülők és gyerekeik tájékozottságát az egyes iskolákról – az iskolai „PR-tevékenység” javítása az iskolák „rekrutációs-piacán”, azaz a továbbtanulás előtt álló diákok és szülei körében. A másik a már az iskolában tanuló diákok szüleinek az eddiginél hatékonyabb bevonása az iskola életébe, hisz a felvételi előtt még igen aktív szülők hamar passzívvá válnak gyerekeik iskolájának működését illetően.

IRODALOM

- Andor Mihály: Az esélyek újratermelődése. Educatio 1998. Ősz
Fehérvári Anikó – Liskó Ilona: Felvételi szelekció a középfokú oktatásban. Budapest, Oktatáskutató, 1998.
Gábor Kálmán: Ifjúságkutatás. Educatio. 1996.
Gaszó Ferenc: Esélyek és orientációk: fiatalok az ezredfordulón. Budapest, Okker. 1999.
Gaszó Ferenc: Fiatalok a munkaerőpiacon. Budapest, Okker. 1998.
Liskó Ilona: Továbbtanulás és oktatáspolitikai. Educatio. 1998 Ősz
Zakar András: Pályaválasztási elméletek. Tankönyvkiadó, 1988.